మూడో యూనిట్

13. కుసుమోపదేశము

.. డా॥వానమామలై వరదాచార్యులు

ఆలోచించండి - మాట్లాడండి :

ప్రశ్నలు :

1. పై చిత్రం చూడండి. ఎవరెవరు ఏమేం చేస్తున్నారో చెప్పండి.
2. మీకు ఇష్టమైన పువ్వుమీద పాటగాని, కథగాని, కవితగాని చెప్పండి.
3. మీకు ఏ పూలంటే ఇష్టం? ఎందుకో చెప్పండి.
4. పూలు మనుషులతో మాట్లాడితే ఎలా ఉంటుందో కుసుమోపదేశం పాఠం ద్వారా తెలుసుకొందాం.

నేపథ్యం :

ఎంత కాలం బతికామన్నది కాదు, ఎలా బతికామన్నదే ముఖ్యమని, పరోపకారబుద్ధితో జీవించడంలోనే సంతృప్తి, గొప్పదనం ఉన్నాయని చెప్పడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం వరదాచార్యులవారి "మణిమాల" నుండి తీసుకొన్నది.

విద్యార్థులకు సూచనలు :

1. పాఠాన్ని చదవండి. అర్థంకాని పదాలు వాక్యాల కింద గీతలు గీయండి.
2. అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
3. మీకు తెలియని పదాల అర్థాలను పుస్తకం చివరన ఉన్న అకారాది పట్టికలో చూడవచ్చు.

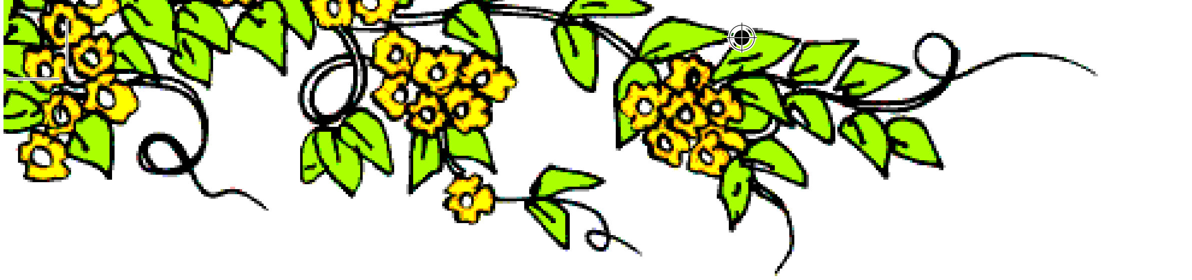

* పుష్పమా! నీదు చరితమ్ము పూర్ణమగును
ఒక్క రెన్నాళ్ళలో నేమి దక్కె నీకు?
మంచివాసనల నెడంద నుంచికొనియు
చిత్రవర్ణాల పోషాకుఁ జేసికొనియు

కడుపునిండారఁ దేనెపాల్గుడుచుచుండి
తీగెటుయ్యల న్ముదముతో నూగుచుంటి
వగ్రిమస్థానమున క్షణ మ్మాగవైతి
కూర్చు తేనెను తుమ్మెదల్ గుడిచిపోయె

అందమెల్లను మట్టిలో నడఁగిపోయె
కోమలత నెల్ల యెండలు కుములఁజేసె
ఆ సువాసన న్వాయువు లపహరించె
నొక్క రెన్నాళ్ళలో నేమి దక్కె నీకు?

* రాలిపడి మాతృభూపూజఁ దేలుమనుటె
ఉన్న రెన్నాళ్ళ నవ్వుచు నుండుమనుటె
యునికి కగ్రిమస్థానమే యొప్పుననుటొ
వని సువాసనవలె కీర్తివైభవములు

© SCERT Not to be republished

వ్యాప్తి గావింపుమనుటొ యీ వసుధపైని
విత్తమదియొ మధూకర వృత్తిసేయు
బీదలకె తేనెవలె పంచివేయు మనుటొ
యిట్టి లోకసేవారతు కెవనికేని

పెత్తనము దేవతల తలన్బీర మిడదె
అందమున సుందరుల తలక్రిందుఁ గాదె!
మా యంతరంగాల మాధురిమ సొంపు
మా యెదల నుదయించు మంచివాసన పెంపు
మీ మనమ్ములఁ గలదె యో మానవుల్లార
అనుచు మము పరిహాసమాడు గతి నిత్యమ్ము

నవ్వుదువె యో చిన్నిపువ్వు కోమలిరో!
మావలెనె మీరు తలమానికా లగుదురే
మా తీరు ముక్కుముత్యాలగుదురే మీరు
మా దండలకు గళము మరలుకొన దెట్లు
అత్యంత ప్రేమతో నలముకొన దెట్లు
అనుచు మము ప్రతిదిన మ్మపహసించెడి ననఁగ
నవ్వుటే యీ రీతి పువ్వుకోమలిరో!

© SCERT not to be republished

కవి పరిచయం

పేరు	:	డా॥ వానమామలై వరదాచార్యులు
కాలం	:	1912 - 1984
జన్మస్థలం	:	మడికొండ, వరంగల్ జిల్లా
నివాసస్థలం	:	చెన్నూరు, ఆదిలాబాదు జిల్లా
రచనలు	:	పోతన చరిత్రము, మణిమాల, సూక్తి వైజయంతి, జయధ్వజం భోగినీలాస్యం, వ్యాసవాణి, కూలిపోయే కొమ్మ, రైతుబిడ్డ (బుర్రకథల సంపుటి). మొదలయినవి.
బిరుదులు	:	అభినవ పోతన, అభినవ కాళిదాసు, మధురకవి, కవిచక్రవర్తి.
పురస్కారాలు	:	ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారి పురస్కారం, వారణాసివారి విద్యావాచస్పతి (డి.లిట్,) గౌరవ డాక్టరేట్ ప్రదానం.

© SCERT not to be republished

భావం:

అనేక రకాల అందమైన రంగుల నద్దుకొని మంచి వాసనలను గుండెలో నింపుకొన్న ఓ పుష్పమా! నీ జీవితం ధన్యమైంది. కాని ఒకటి రెండు రోజుల నీ జీవిత కాలంలో నీకు మిగులుతున్నదేమిటి?

కడుపునిండా పాలు, తేనెలను నింపుకొని తీగల ఉయ్యాలమీద సంతోషంతో ఊగుతుంటావు. చిటారుకొమ్మన నువ్వు పూయగానే నీలోని తేనెలను తుమ్మెదలు తాగిపోతాయి.

పుష్పమా! నీ అందమంతా మట్టికింద అణగిపోతుంది. నీ సౌకుమార్యమంతా ఎండలకు కమిలిపోతుంది. నీ సువాసనలను గాలి దొంగిలిస్తుంది. ఒకటి రెండు రోజుల నీ జీవితకాలంలో నీకు మిగులుతున్నదేమిటి?

భూమిమీద రాలిపడిన పువ్వు మాతృభూమికి పూజచేయమని సందేశమిస్తూంది. తనలాగే జీవించి ఉన్న రెండు రోజులు నవ్వుతూ బతకమని చెపుతూంది. కొమ్మ పైనే పూస్తూ ఉంటే ఉన్నత స్థానంలోనే ఉండాలని నిరూపిస్తూంది. లోకంలో మన కీర్తిప్రతిష్ఠలు పూలసువాసనలాగా వ్యాప్తిచెందాలని కోరుకుంటూంది.

తుమ్మెదలకు తాను తేనెను పంచినట్టు, మన వద్దనున్న ధనాన్ని బీదసాదలకు పంచిపెట్టాలని చెపుతున్నది. ఇలా లోకానికి సేవచేసేవారికి ఉన్నత స్థానం తప్పక దొరుకుతుంది. పువ్వు దేవతల తలమీదే కదా స్థానం సంపాదించేది. పూల అందాలకు సుందరీమణులు కూడా తల దించుతారు.

'ఓ మానవుల్లారా! మా హృదయాల్లోని మాధుర్యం, అందం, మా మనసులో ఉండే సువాసనలు మీలో ఉన్నాయా?' అని మమ్మల్ని ఎప్పుడూ వేళాకోళం చేస్తున్నట్లుగా నవ్వుతూంటారెందుకు? మాలాగా మనుషులు ఉన్నత స్థాయిని అందుకోగలరా? మమ్మల్ని ముత్యాల ముక్కుపుడకగా అలంకరించుకుంటారు. మీలో అలాంటి ముత్యాల్లాంటి మనుషులున్నారా? మేము పూలదండలుగా మారి మీ మెడలో వేలాడుతూ హృదయాలకు హత్తుకునిపోతాం. అలా మీరు సాటి మనుషులను హృదయాలకు హత్తుకొని సహృదయతతో ఉంటారా? అని పూలు మనుషులను సున్నితంగా ప్రశ్నిస్తున్నాయి.

ఇవి చేయండి :

I. వినడం-మాట్లాడడం

1. పాఠంలోని పద్యాలను రాగయుక్తంగా పాడండి.
2. ఈ పద్యాలు వేటిగురించి చెపుతున్నాయి?
3. పద్యభావాలను సొంతమాటల్లో చెప్పండి.
4. పూల గొప్పతనం గురించి మాట్లాడండి.

II. చదవడం - రాయడం

1. ఈ కింది పదాలతో అంతమయ్యే పద్యపాదాలను పాఠంలో గుర్తించండి.

(అ) అణగిపోయింది: ....

(ఆ) కమిలిపోయింది: ....

(ఇ) దొంగిలించింది: ....

(ఈ) ఏమి దక్కింది:..

2. కింది పదాలు తారుమారుగా ఉన్నాయి. వాటిని సరిగా రాస్తే పద్యభావం వస్తుంది. వాటిని క్రమపద్ధతిలో రాసి అది ఏ పద్యమో గుర్తించండి.

"దొంగిలించాయి గాలులు సువాసనను. ఏమి దక్కింది నీకు ఒకటి రెండు రోజులలో. సుకుమారత్వాన్ని కమిలిపోయేలా చేశాయి ఎండలు. కలిసి పోయింది అందం మట్టిలో".

3. పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

అ. పూల జీవితం ఎందుకు ధన్యమైంది?

ఆ. గాలి, ఎండలు పూలను ఏం చేశాయి?

ఇ. పూవు మనిషిని ఏ విధంగా పరిహాసం చేస్తోందని కవి భావిస్తున్నాడో వివరించండి?

ఈ. పూలు మనుషులను ఏమని ప్రశ్నించాయి?

III. స్వీయరచన

కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

అ. ఈ పాఠానికి కుసుమోపదేశం అనే పేరు సమంజసమేనా? ఎందుకు?

ఆ. పూలను ఏ అవసరాలకు, ఏయే సందర్భాలలో ఉపయోగిస్తారు?

ఇ. కవి పూలజీవితం ధన్యమైందని అన్నారు. దీనిమీద మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?

ఈ. పూలను గురించి కవి, మీ జీవితకాలంలో మీకు మిగులుతున్నదేమిటని ఆవేదన చెందారు. కవి భావన సరైనదేనా?

© SCERT not to be republished

2. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

అ. పూవు మనిషికి ఎలాంటి సందేశమిస్తోంది? పాఠ్యభాగం ఆధారంగా రాయండి.

ఆ. మనుషులకన్నా పూలు గొప్పవా? ఎందుకు? చర్చించండి.

ఇ. పూలను గురించి మీ అభిప్రాయాలు, అనుభూతులు రాయండి.

ఈ. పూలు మానవులను ఉద్దేశించి ఒక సందేశాన్ని ఇస్తున్నట్లుగా వ్యాసం రాయండి.

IV. పదజాలం

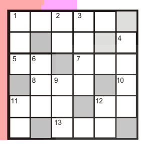

1. పాఠం ఆధారంగా కింది వాక్యాల్లో గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

అ. ప్రమాద దృశ్యాలను చూసినప్పుడు నా ఎడంద తల్లడిల్లిపోతుంది.

ఆ. రకరకాల రంగులతో సీతాకోకచిలుక ఎంతో అందంగా ఉంటుంది.

ఇ. పండుగ సెలవులలో పిల్లలు ముదముతో ఉంటారు.

ఈ. విద్యార్థులు అగ్రిమస్థానము చేరుకోడానికి ప్రయత్నించాలి.

ఉ. ఎవ్వరినీ కూడా చిన్నచూపు చూస్తూ పరిహాసం చేయగూడదు.

ఊ. కబడ్డీ ఆటలో గెలిచి మా విద్యార్థులు జిల్లాకే తలమానికంగా నిలిచారు.

2. గీతగీసిన కింది పదాలకు సరైన ప్రకృతి / వికృతి పదాలను పాఠంలో గుర్తించండి.

అ. గొప్పవారి చరిత్రలు తప్పక చదవాలి.

ఆ. నగల దుకాణంలో ముత్తెముల దండలు వేలాడుతున్నాయి.

ఇ. సుందరదృశ్యాలకు ఈ భువి నిలయం.

ఈ. సమాజానికి మేలు చేసేవారికి కీరితి లభిస్తుంది.

ఉ. విద్యార్థి నిత్తెము పాఠశాలకు హాజరుకావాలి.

3. కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలను పాఠంలో గుర్తించండి.

అ. హృదయం: ....

ఆ. కుసుమం: ....

ఇ. వసుధ: ....

V. సృజనాత్మకత

1. పాఠం ఆధారంగా కవికీ పూలకూ మధ్య ఒక సంభాషణ జరిగినట్లుగా ఊహించి రాయండి.
2. వేరువేరు రంగురంగుల పూలమొక్కలు గల అందమైన పూలతోట చిత్రాన్ని గీయండి. ఆ పూలతోటమీద ఒక కవిత రాయండి; లేదా పద్యాలు, కవితలు సేకరించండి.
3. 'కొన్నాళ్ళే బతికినా నవ్వుతూ బతకాలని, ఎదుటివారికి సహాయపడాలని పూవు తెలియజెప్పింది.' నువ్వే పువ్వువయితే ఈ లోకానికి ఏమి సందేశమిస్తావు.

© SCERT not to be republished

VI. ప్రశంస

1. పూలను గురించిన కవితలను ఇతర భాషల్లోంచి సేకరించండి.
2. అందమైన పూలు ఉంటే ఎంతో ఆహ్లాదంగా ఉంటుంది కదా! మరి మీ పరిసరాలలో అందమైన పూల చెట్లు ఉండటానికి మీరేం చేస్తారో రాయండి.

VII. ప్రాజెక్టు పని

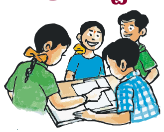

1. కరుణశ్రీ అనే కవి పూలను గురించి కవిత్వం రాశారు. దాన్ని సేకరించి ఈ పాఠానికీ ఆ కవితకూ గల తేడాలను చర్చించండి.
2. మీ పరిసరాలలో లభించే రకరకాల పూలను సేకరించి పుష్పగుచ్ఛం తయారుచేయండి.

VIII. భాషను గురించి తెలుసుకుందాం

1. కింది పదాలను గమనించండి.

(అ) రెండువిధాలు (ఆ) మూడుకన్నులు (ఇ) నాలుగుదిక్కులు

(ఈ) పంచపాండవులు (ఉ) షడ్రుచులు (ఊ) సప్తర్షులు

(ఋ) అష్టవసువులు

పై పదాలన్నీ సమాసపదాలే కదా! వాటిలో పూర్వపదం సంఖ్యను సూచిస్తోంది. ఉత్తరపదం నామవాచకాన్ని సూచిస్తోంది. ఇలాంటి సమాసాలను **"ద్విగు సమాసాలు"** అని అంటారు.

2. ఈ కింది వాక్యాల్లో ద్విగుసమాస పదాలున్నాయి. వాటిని గుర్తించండి. రాయండి.

ఉదా: ఈ రెన్నాళ్ళు గుర్తుండిపోవాలి. (రెండునాళ్ళు)

1. త్రినేత్రాలు కలవాడు శివుడు. (   )
2. ఆ పండితులు చతుర్వేదాలు చదివారు. (   )
3. తెలుగులో పంచకావ్యాలు ఉన్నాయి. (   )
4. పురాణాల్లోని షట్చక్రవర్తులు ఎంతో గొప్పవారు. (   )
5. ఇంద్రధనుస్సులో సప్తవర్ణాలు ఉంటాయి. (   )
6. ఇంద్రుడికి వేయి కన్నులు ఉన్నాయి. (   )
7. సగర చక్రవర్తి నూరు అశ్వమేధాలు చేశాడు. (   )
8. శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆస్థానంలో అష్టదిగ్గజాలనే కవులున్నారు. (   )
9. మా పొలంలో నవధాన్యాలు పండించాము. (   )
10. విష్ణుమూర్తి దశావతారాలు ధరించాడు. (   )

- ఇటువంటి ద్విగు సమాసపదాలు మనం మాట్లాడుతున్నప్పుడు, చదువుతున్నప్పుడు చాలా వస్తాయి. గమనించండి.

© SCERT not to be republished

మీకు తెలుసా ....

పద్యాలు, గేయాలు,పాటల ద్వారా రసానుభూతి పొందాలి. మనస్సును కదిలించి, కరిగించి, రకరకాల అనుభూతులకు లోను చేసే భావ శక్తినే రసం అంటారు. రసాలు తొమ్మిది. వీటిని నవ రసాలు అంటారు.

1. **హాస్యం** :- నవ్వును తెప్పించేది.
2. **కరుణం** :- బాధ కలిగించేది, ఏడుపు తెప్పించేది.
3. **వీరం** :- ఉత్సాహాన్ని కలిగించి మంచిపనులకు పురిగొల్పేది.
4. **భయానకం** :- భయాన్ని కలగజేసేది.
5. **బీభత్సం** :- జుగుప్స (అసహ్యం) కలిగించేది.
6. **శృంగారం** :- ప్రేమ భావాన్ని మనసులో కలిగించేది..
7. **రౌద్రం** :- తీవ్రమైన కోపాన్ని తెలిపేది.
8. **అద్భుతం** :- ఆశ్చర్యకరమైన, నమ్మశక్యం గాని విషయాన్ని చూపేది.
9. **శాంతం** :- అన్ని వికారాలనూ అధిగమించి, ఏ చంచలత్వమూ లేక నెమ్మదితో వ్యవహరించేట్లు చేసేది.

పదం, పాట, గేయం గీతం .. ఇవన్నీ వివిధ రకాలైన పాటలే; పాడుకోడానికి అనువైన కవితలే. పాట ఇలా రాయాలన్న ప్రత్యేక నియమం ఏమీ లేదు. తాళ (లయ) బద్ధంగా ఉండటం ఒక్కటే దానికుండే లక్షణం. మీరు వింటున్న రకరకాల పాటల ననుసరించి మీకు నచ్చిన విధంగా రాసి పెద్దవాళ్ళకు చూపండి. పాడగలిగేవాళ్లు పాడతారు. ఈనాడు పాటలు రాస్తున్నవాళ్ళలో చాలామంది కవులు ఈ పద్ధతిలో చిన్నప్పుడు కవితలల్లినవాళ్ళే. ప్రయత్నం చేసి చూడండి.

నేనివి చేయగలనా ?

1. పద్యాలను రాగయుక్తంగా పాడగలను.	ఔను / కాదు.
2. పూల సౌకుమార్యాన్ని గుర్తించగలను.	ఔను / కాదు.
3. వాసన ఆధారంగా అది ఏ పువ్వో గ్రహించగలను.	ఔను / కాదు.
4. ఏ ఋతువులో ఏ పూలు, ఏ పండ్లు దొరుకుతాయో తెలుసుకోగలను.	ఔను / కాదు.

మొక్కలకూ భావాలుంటాయి. అవి ప్రకటిస్తాయి. - సర్ జగదీశ్ చంద్ర బోస్

© SCERT not to be republished